

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö hallinnon automaattisen päätöksenteon käyttöalaa ja läpinäkyvyyttä koskevista säännösluonnoksista

1. Automaattisen käsittelyn sallittu käyttöala

1.1. Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaa *oikeudellisesti*?

Säännös on riittävän selvä ja tarkkarajainen.

Perustelut ja muutosehdotukset:

Säännöstä voi pitää riittävän selvänä ja tarkkarajaisena. Rikosseuraamuslaitoksen asiantuntijoiden näkemyksiä on osin jo säädösluonnoksia laadittaessa huomioitu.

1.2. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaatoiminnassanne *automatoitavien asiaryhmien* kannalta?

Ehdotus mahdollistaa osin nykyiset tai suunnitellut automaattiset päätökset.

Perustelut ja lisätiedot:

Toiminnassa ei tällä hetkellä ole automaattista päätöksentekoa.

1.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Millaisia 2 momentin määritelmän mukaisia tilanteita tunnistatte toiminnassanne?

Mahdollisia 2 momentin määritelmän mukaisia tilanteita voisivat Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa olla esimerkiksi myönteiset ja selkeät poistumislupa-asiat, käyttörahan maksaminen tai ruokarahan maksamista koskeva myönteinen päätös. Automaattiseen päätöksentekoon soveltuvat lähinnä asiat, joissa harkintavaltaa ei juuri ole.

1.4. Tulisiko myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun avustavan tai valmistelevan automaation käyttöä säännellä hallinto-oikeudellisesti?

Kyllä (miten?)

Perustelut ja muutosehdotukset:

Keskeistä on se, että päätöksen tekee virkamies virkavastuulla. Kuitenkin myös avustavan tai valmistelevan automaation käyttöä päätöksenteossa tulee säännellä. Virkamiehelle voi osin olla

epäselvää, miten tekoälyn kautta on päästy lopputulokseen, joten prosessin sääntely antaisi paremmat takeet oikeasta lopputuloksesta.

1.5. Muut huomiot käyttöalasääntelystä:

Mikäli lopputulokseen on päästy hyödyntämällä prosessissa tekoälyä, olisi tästä hyvä olla maininta tehdyssä päätöksessä.

2. Oikeussuojakeinot

2.1. Ehdotettu 25 a §:n muotoilu mahdollistaa myös oikaisuvaatimuksen käsittelyn automaattisesti. Miten arvioitte ehdotusta tältä osin?

Oikaisuvaatimuksen automaattisen käsittelyn tulee olla mahdollista erityisten edellytysten toteutuessa (esimerkiksi kun hakemus hyväksytään eikä asiaan liity toista asianosaista).

Perustelut ja muutosehdotukset:

Mahdollisuuksia oikaisuvaatimusten automaattiseen käsittelyyn on. Esimerkiksi ns. kaavamaisten oikaisuvaatimusasioiden osalta automaattinen käsittely voisi olla mahdollista. Mikäli oikaisuvaatimusmahdollisuuteen turvaututaan asiassa, joka on jo alun perin on ratkaistu automaattisessa päätöksenteossa, voi tilanne kuitenkin näyttäytyä erikoisena ja oikaisun vaatimiseen johtanut virhe toistua.

2.2. Mitkä muut menettelyt toteuttaisivat tehokkaasti oikeussuojaa automaattisen päätöksenteon yhteydessä?

Oikeussuojaa automaattisen päätöksenteon yhteydessä toteuttaa tehokkaasti mm. oikeus vaatia asian käsittelijäksi luonnollista henkilöä automaattisen käsittelyn sijasta sekä oikeus riitauttaa automaattisesti tehty päätös.

2.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: mitä soveltamanne lainsäädännön oikeussuojakeinoja pidätte tässä yhteydessä tehokkaina ja miksi?

-

2.4. Muut huomiot oikeussuojakysymyksistä:

Tärkeää on, että toiminnan lähtökohtana pidetään hallintolain sääntelyä.

3. Tietosuoja

3.1. Miten arvioitte tätä koskevaa kantaa?

Erytisistä suojatoimista ei ole tarpeen säätää.

Perustelut ja muutosehdotukset:

Viranomaisten toimintaa ohjaa vahvasti jo hallintolain menettelyä koskevat säännökset sekä mm. tietosuojaa koskeva sääntely.

3.2. Tulisiko yleislakiin sisällyttää suojatoimia erityisiin henkilötietoryhmiin tai ns. valtiosääntöisesti arkaluonteisiin tietoihin (esimerkiksi sosiaalihuollon tarve) liittyen?

Erityisistä suojatoimista ei ole tarpeen säätää.

Perustelut ja muutosehdotukset:

ks. 3.1.

3.3. Muut huomiot tietosuojakysymyksistä:

-

4. Käsittelyn julkisuus ja läpinäkyvyys

4.1. Pidätkö ehdotettua lähestymistapaa oikeana?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.2. Kannatatteko lisätietojen antajaa koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 4 kohta)?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.3. Kannatatteko automaattisesta käsittelystä ilmoittamista koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 5 kohta)?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.4. Kannatatteko ehdotusta hallintoasioiden automaattista käsittelyä koskevan kuvauksen julkaisemisesta?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

Automaattista hallintoasioiden käsittelyä koskevan kuvauksen julkaisemista voidaan pitää kannatettavana ajatuksena.

4.5. Millaisia tietoja automaattista käsittelyä koskevaan kuvaukseen tulisi sisältyä?

Automaattista käsittelyä koskevan kuvauksen osalta tärkeää on sen ymmärrettävyys asiakkaan näkökulmasta. Kuvaus voisi sisältää esimerkiksi yksinkertaisen, kielellisesti yksinkertaisemman kuvauksen sekä tarjota tarkemmat tiedot asiasta enemmän kiinnostuneelle.

4.6. Muut julkisuutta ja läpinäkyvyyttä koskevat huomiot

-

5. Muut huomiot

5.1. Muut huomiot ehdotetusta sääntelystä

-

Lokasaari Heidi
Rikosseuraamuslaitos